

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Психологія керівного впливу та дисципліни праці в організації : [навч.-метод. посіб.] / уклад. Г. І. Дацевич. – Донецьк : Донец. обл. центр перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів держ. влади, органів місцевого самоврядування, держ. підприємств, установ і організацій, 2011. – 20 с.

2. Особливості розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою : [метод. рек.] / Чернявський С. С., Вакуленко О. Ф., Толочко О. М. та ін. – К. : Нац. акад. внутр. справ, 2014. – 67 с.

Зарудня О. О., студентка 4-го курсу факультету № 2 Національної академії внутрішніх справ

ШАХРАЙСТВО, УЧИНЕНЕ З ВИКОРИСТАННЯМ БАНКІВСЬКИХ ПЛАТІЖНИХ КАРТОК

З розвитком наукових технологій винаходяться нові способи вчинення злочинів, які раніше не були відомі суспільству. Зокрема, це стосується шахрайства, пов'язаного з використанням банківських платіжних карток та електронно-обчислювальної техніки. Відтак, важливим завданням для законодавця є забезпечення належного рівня нормативно-правової бази для здійснення дієвої кримінально-правової охорони відповідних правовідносин в сучасних умовах. Адже подекуди неоднозначне розуміння правниками норм кримінального законодавства призводить до помилок при кваліфікації зазначених злочинів.

З огляду на актуальність ці проблеми досліджувалися багатьма науковцями, серед яких: Д. Азаров, О. Бушан, О. Дудоров, В. Киричко, А. Музика, В. Навроцький, О.Самойленко, Р.Статуєв, М.Панов, О. Перепелиця, П. Яні, Н. Яськова та інші. Проте, не дивлячись на вагомі науково-теоретичні розробки у зазначеній сфері, багато питань залишаються кінця невіршеними, зустрічаються суперечності щодо кваліфікації, у тому числі в судовій практиці.

Відповідно до ч. 1 ст. 190 Кримінального Кодексу (далі – КК) України шахрайством є заволодіння чужим майном шляхом

обману або зловживанням довірою. Шахрайство, вчинене з використанням банківських платіжних карток, за наявності необхідних ознак, зазвичай кваліфікується за ч. 3 ст. 190 як «вчинене шляхом незаконних операцій з використанням електронно-обчислюваної техніки», а в деяких випадках і за сукупністю зі ст. 200 КК України «Незаконні дії з документами на переказ, платіжними картками та іншими засобами доступу до банківських рахунків, електронними грошима, обладнанням для їх виготовлення».

На жаль, в судовій практиці подекуди зустрічаються неточності та протиріччя при кваліфікації зазначених злочинних діянь. Так, приміром, шахрайство, вчинене шляхом незаконних операцій з використання електронно-обчислюваної техніки, інколи кваліфікується без вказівки на відповідну обтяжуючу ознаку, описану у ч.3 ст.190 КК України. Підтвердження наших слів слугують вироки з протилежними підходами до кваліфікації схожих злочинних діянь Ірпінського міського суду Київської області від 22.10.2015р. у справі № 367/4177/15-к [4] та Галицького районного суду Івано-Франківської області від 13.02.2012р. у справі №1-28/2012 [1].

Так само судами допускаються неточності при кваліфікації шахрайств, які були поєднані з незаконними діями щодо платіжних карток (як-то їх підrobкою, а так само придбанням, зберіганням, перевезенням, використанням чи збутом підrobлених платіжних карток). Подібні дії потребують додаткового посилення на згадану вище ст. 200 КК України, що не завжди враховується судами (див., приміром, для порівняння вироки Дарницького районного суду м. Києва від 06.08.2015р. у справі №753/11926/15-к) [2] та Дніпровського районного суду м. Києва від 14.01.2015р. у справі №755/28668/14-к [3]).

Щодо наукової літератури, то існують різні точки зору правників з питань кваліфікації шахрайств, поєднаних з використанням комп'ютеризованої платіжної системи. Так, О.О. Дудоров вважає, що отримання готівки в банкоматі, здійснення оплати товарів або послуг за допомогою платіжної картки (підrobленої), є за змістом такою ж формою спілкування банку з клієнтом, що і звернення до касира. Різниця полягає лише в технічних засобах, які в цілому суті діяльності не

змінюють. На його думку, суспільно небезпечні посягання на власність, які вчиняються з використанням банківських платіжних карток (їх реквізитів) та які призводять до несанкціонованого законним держателем картки переказу грошових коштів з його рахунку, мають кваліфікуватися у будь-якому випадку за ст. 190 КК України як шахрайство, а не як крадіжка за ст. 185 КК України [5, с. 29–30].

При цьому А.А. Музика та Д.С. Азаров заперечують проти такого варіанту кваліфікації та наводять свої аргументи. Обман, на їхню думку, передбачає повідомлення неправдивих відомостей людині, чого не відбувається при використанні комп'ютеризованої платіжної системи. Обман не може бути поза спілкуванням між людьми тому, що обман – це інформаційний, інтелектуальний вплив однієї людини на свідомість і волю іншої. Стверджується також, що банкомати і платіжні термінали як технічні пристрої, позбавлені психіки, не можуть бути введені в оману, а у випадку ініціювання та здійснення переказу коштів в автоматичному режимі за допомогою підроблених платіжних інструментів має місце не обман, а неправомірний вплив на процес оброблення комп'ютерної інформації [6, с.55, 65–66].

В.О. Навроцький впевнений, що заволодіння коштами шляхом використання чужої банківської картки має кваліфікуватися як крадіжка (ст.185 КК України). Разом з тим автор зазначає, що вставляючи картку до банкомату та проводячи відповідні операції з клавіатурою, винний безпосередньо отримує доступ не до сейфової скриньки банкомата, а зв'язується з операційною системою банку – отримує доступ до рахунку та дає банку вказівку провести певну операцію [7, с. 491–492].

Правильною нам видається позиція М.М.Панова, В.М. Киричко та О.І. Перепелиці, які вважають, що отримання та використання підроблених платіжних засобів, результатом чого є фактичний переказ грошових коштів або їх одержання готівкою, має кваліфікуватися за сукупністю злочинів, передбачених статтями 200 та 190 КК України [8, с. 102–104; 9, с.28].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вирок Галицького районного суду Івано-Франківської області від 13.02.2012р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/21858075>

2. Вирок Дарницького районного суду м. Києва від 06.08.2015р.[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/48363190>

3. Вирок Дніпровського районного суду м. Києва від 14.01.2015р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/42359818>

4. Вирок Ірпінського міського суду Київської області від 22.10.2015р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/52576039>

5. Дудоров О.О. Проблеми кваліфікації шахрайства//Матеріали Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції”Політика в сфері боротьби зі злочинністю” [Текст]. - Івано-Франківськ, 2014. - 341 с.

6. Музика А.А., Азаров Д.С. Законодавство України про кримінальну відповідальність за «комп’ютерні» злочини: науково-практичний коментар і шляхи вдосконалення. – К.: Вид. ПАЛИВОДА А.В., 2005. – 120 с.

7. Навроцький В.О. Кримінально-правова оцінка заволодіння чужими коштами шляхом використання через банкомат викраденої банківської платіжної картки // Актуальні проблеми кримінальної відповідальності: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 10–11 жовтня 2013 р. / редкол.: В.Я. Тацій (голов. ред.), В.І. Борисов (заст. голов. ред.) та ін. – Х.: Право, 2013. – С. 489–493.

8. Панов М.М. Кримінальна відповідальність за незаконні дії з документами на переказ, платіжними картками та іншими засобами доступу до банківських рахунків: Монографія / наук. ред. д-р юрид. наук, проф., акад. АПрН України В.І. Борисов. – Х.: Право, 2009. – 184 с. 12.

9. Перепелиця О.І., Киричко В.М. Злочини у сфері господарської діяльності за Кримінальним кодексом України та в судовій практиці: науково-практичний коментар / За заг. ред. В.Я. Тація. – Х.: Право, 2010. – 784 с.